

Programma 2

Opgave

Duurzaamheid

Opgave Perspectief Duurzaamheid

Zowel globaal, nationaal als lokaal liggen er grote uitdagingen op het gebied van duurzaamheid. We willen een circulaire economie, hernieuwde energiebronnen en een klimaat neutrale gemeente maar hiervoor moeten we nog flink wat stappen doorlopen. In de komende vier jaar gaan we in dit kader verder met het uitvoeren van het landelijke klimaatakkoord. Dit betekent dat we de regionale samenwerking op blijven zoeken om lokaal effecten te bereiken en zetten we lokaal de stappen die al kunnen. Zo werken we de komende jaren verder aan de Regionale Energietransitie en zijn we belangrijke gesprekspartner waar het gaat om de schaarste op het energienetwerk. Daarnaast geven we lokaal uitvoering aan de Transitievisie Warmte, het aardgasvrij worden van onze gemeente. Aanvullend zorgen de steeds heter wordende zomers en hevigere stormen een van de gevolgen van de wereldwijde opwarming van de aarde ervoor dat klimaatadaptatie steeds belangrijker wordt. Daaraan gekoppeld is het zaak om de biodiversiteit binnen de gemeente te beschermen en waar het kan uit te breiden. Om aan al deze uitdagingen en de lokale ambities invulling te kunnen geven doen we in de eerste begrotingswijziging een voorstel hiervoor.

2.1 Riolering

Wat willen we bereiken?

Riolering

De voorziening riolering wordt gebruikt om invulling te geven aan te wettelijke zorgtaken die de gemeente heeft betreffende riolering en grondwater. Dit zodat de burger gebruik kan blijven maken van de riolering. Beleid hiervoor wordt vastgesteld via het verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (vGRP) en naar verwachting opgenomen in het komende Programma Openbare Ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

Riolering algemeen

Om de riolering werkend te houden gaan we in 2023 de volgende projecten voorbereiden of uitvoeren:

- Peuzelaer
- Oude Stadsweg
- Keizersdijk, Touwslager
- Ravelijn fase 2-3
- Namer en omgeving

Ook vindt vanwege de technische staat renovatie van diverse pompgemalen en drukriolering plaats.

In 2023 stellen we het nieuwe verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan vast waarin beleid, beheerskosten en investeringskosten opnieuw berekend worden voor de jaren vanaf 2024.

Om wateroverlast door een slechte waterkwaliteit of door water op straat te voorkomen voert de gemeente verschillende maatregelen in om overlast door deze problemen te voorkomen. Zo wordt meer berging gecreëerd in het riool en wordt via klimaatadaptatie meer infiltratie in de bodem gerealiseerd.

Riolering: Afvalwater en hemelwater

Vanuit dit budget wordt onderhoud en beheer van de gemeentelijke riolering gefinancierd. Hier valt een breed scala aan reparaties en beheerstaken onder, zoals relinen, rioolinspecties en reiniging. Vanwege de toename van relinen in plaats van het vervangen van versleten rioolbuizen is de verwachting dat de kosten in de toekomst iets zullen toenemen. Daar tegenover staat dat de investeringen voor het vervangen van rioolbuizen naar verwachting zullen afnemen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten van een rioolbuis sterk afhankelijk zijn van het jaar van aanleg en de kwaliteit van het materiaal wat destijds gebruikt is.

Riolering: Grondwater

Gemeentes zijn verplicht grondwater rond een bepaald peil te houden en beleid vast te stellen hoe zij dat willen bereiken. De gemeente doet dit via het BRP en vGRP. Een van de belangrijkste maatregelen hieruit is dat de gemeente een netwerk van peilbuizen onderhoudt die lokaal de grondwaterstanden meten en deze via een systeem registreren en vastleggen. Wanneer er problemen met een lokale grondwaterstand zijn kan de gemeente deze dan door middel van dit systeem dan detecteren en hierop reageren.

Rioolaansluitingen

Dit betreft de aansluiting van woningen op het gemeentelijk rioolstelsel. De kosten hiervan worden bij de aanvrager in rekening gebracht waardoor de kosten en baten tegen elkaar weg vallen.

Rioolheffing

De rioolheffing is een heffing die wordt opgelegd aan burgers en bedrijven om de kosten van riolering te dekken. Er is hierbij sprake van gesloten financiering. Er wordt dus geen winst of verlies gemaakt. Eventuele verschillen worden geëgaliseerd via de egalisatievoorziening riolering. De rioolheffing wordt in 2023 verhoogd met 3% inflatiecorrectie. De begrote cijfers van de riolering maken het mogelijk om een deel van de prijscompensatie (2%) op te vangen binnen de reguliere bedrijfsvoering.

Riolering: Stedelijk water

Om wateroverlast door een slechte waterkwaliteit of door water op straat te voorkomen voert de gemeente verschillende maatregelen in om overlast door deze problemen te voorkomen. Zo wordt meer berging gecreëerd in het riool en wordt via klimaatadaptatie meer infiltratie in de bodem gerealiseerd.

2.2 Afval

Wat willen we bereiken?

Afval

De doelstellingen zijn minder restafval en een hoger percentage afvalscheiding en hergebruik. Deze doelstellingen zijn gefaseerd in de tijd.

- Minder restafval:

- minder dan 100 kilo (per inwoner per jaar) in 2025, en
- minder dan 30 kilo in 2030.
- Hoger percentage afvalscheiding:
 - meer dan 75% in 2025, en
 - meer dan 90% in 2030.

De gemeentelijke doelstellingen lopen in tijd niet gelijk op met de landelijke doelstellingen. Daar ligt de doelstelling van minder dan 100 kilo / meer dan 75% afvalscheiding in 2020, en minder dan 30 kilo / meer dan 90% afvalscheiding in 2025.

Wat gaan we daarvoor doen?

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Met de afvalstoffenheffing dekken we de huisvuil-inzamelingskosten. Het saldo kosten en opbrengsten van reiniging en milieustraat brengen we jaarlijks, op begrotingsbasis, in rekening bij de burgers middels de afvalstoffenheffing. Dit houdt in dat 100% van de kosten bij de burgers in rekening wordt gebracht. Een overschot of tekort wordt gestort in of onttrokken uit de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing. Tarieven worden verhoogd met de inflatiecorrectie.

Afvalverwijdering container management

Afvalverwijdering Containermanagement: Voor 2023 staat het volgende op de planning:

- actualisatie gegevensbestanden ten behoeve van containermanagement, ledigingen/aanbiedingen en woningenbestand in de gemeente
- actualisatie locatie bestanden ondergrondse containers ten behoeve van communicatie
- voorbereiding op het invoeren van een financiële prikkel per 1-1-2024.

Afvalverwijdering huisvuil

Voor 2023 staat het volgende op de planning:

- evaluatie project "het Nieuwe Inzamelen - fase 1"
- start project "het Nieuwe Inzamelen – fase 2, invoer financiële prikkel in 2024"
- intensivering van communicatie, gericht op:
 - het Nieuwe Inzamelen
 - informatie en voorlichting over afvalscheiding
 - voorbereiding op de invoer van een financiële prikkel in 2024.

De extra inzet binnen team Afval, in 2022 op projectbasis - 1 fte, maken we structureel. De meerkosten hiervan, dekken we uit de besparing op de verwerking van huishoudelijk restafval, het effect van fase 1 van "het Nieuwe Inzamelen".

Voor fase 2 van het project "het Nieuwe Inzamelen", de invoering van een financiële prikkel in 2024, is extra capaciteit en specialistische kennis nodig. Hiervoor ramen we eenmalig een bedrag voor inhuur derden van € 100.000 in 2023.

Afvalverwijdering milieustraat

Voor de milieustraat staat in 2023 het volgende op de planning:

- optimalisatie huidige inzameling / dienstverlening
- voorbereiding op het invoeren van een financiële prikkel per 1-1-2024.

2.3 Milieubeheer

Wat willen we bereiken?

Milieubeheer

Een gezond milieu is een grondrecht dat is vastgelegd in onze Grondwet: De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu. In onze omgevingsvisie hebben wij opgenomen dat de milieukwaliteit belangrijk is om ergens gezond te kunnen leven. Het gaat om de kwaliteit van de lucht, de bodem en het water. Ook hoeveel geluid en geur ergens gemerkt wordt is van invloed op de milieukwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen Milieu

Uitvoering duurzaamheidsprogramma - Energie

Voor 2023 staat een actualisering van het duurzaamheidsprogramma gepland. Sinds 2018 is er namelijk veel veranderd: we zijn onderdeel geworden van de Regionale Energie Strategie West-Brabant 1.0, hebben een Transitievisie Warmte om uit te voeren en een Nationaal Klimaatakkoord waardoor op gebied van duurzaamheid en energie de gemeente steeds meer taken krijgt. Tijd dus om de doelstellingen en projecten van het duurzaamheidsprogramma te herzien en het ambitieniveau voor de komende jaren opnieuw vast te leggen.

In de tussentijd zitten we natuurlijk niet stil. Op het gebied van energiebesparing en -opwek in de wijken, staan er voor 2023 een viertal collectieve inkoopacties gepland voor isolatiemaatregelen, zonnepanelen, (hybride)warmtepompen en isolerend glas. Verder zetten we de al bestaande bewustwordingscampagne voort via onder andere duurzaamgeertruidenberg.nl, blijven we o.a. doorgaan met de duurzaamheidslening, de subsidie voor groene daken en het afkoppelen van regenwater en zetten we de volgende stap in de zonnevelden ambitie met een beleidskader voor zonnevelden.

Regionale Energiestrategie West-Brabant (RES-WB)

De gemeenteraad heeft in 2021 de RES West-Brabant 1.0 vastgesteld. Hierin staan belangrijke uitgangspunten voor onze gemeente op het gebied van onder andere grootschalige duurzame opwek, energiebesparing en het verduurzamen van het Amer warmtenet. Voor aankomend jaar vertalen we deze uitgangspunten in een beleidskader voor zon op veld. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de RES-WB 2.0, waarin onder andere de warmtevraag wordt meegenomen en afspraken rondom hoe om te gaan met de netcongestie.

Aanlanding wind op zee

De Rijksoverheid heeft besloten om de productie van windenergie op zee fors te versnellen en de hoeveelheid te verhogen. Hierdoor is Geertruidenberg terug in beeld als aanlanding locatie van deze energie. We blijven daarom in gesprek met het ministerie, de netbeheerder en alle betrokken partners om onze belangen te behartigen.

Transport schaarste elektriciteitsnet

Geertruidenberg is een belangrijk knooppunt in het hoogspanningsnetwerk en het energiesysteem van Nederland. Door de verduurzaming van o.a. de industrie en de gebouwde omgeving, stijgt de vraag naar elektriciteit, terwijl de vraag naar aardgas en andere vervuilende energiedragers daalt. Voor het klimaat natuurlijk een goede ontwikkeling, maar een uitdaging voor het elektriciteitsnet. Er wordt intensief gewerkt aan het verzwaren van het net. Met name voor het station Geertruidenberg zal dit de komende jaren gevolgen hebben. Net als bij de aanlanding wind op zee blijven we in gesprek met alle relevante partners en het ministerie om de belangen van onze gemeente te behartigen.

Warmtetransitie

Na verdiepende onderzoeken naar aanleiding van de door de gemeenteraad vastgestelde Transitievisie Warmte, starten we aankomend jaar met het opstellen van de eerste Wijk Uitvoeringsplannen. Hierin maken we samen met de inwoners per wijk/buurt uitvoeringsplannen voor de warmtetransitie. Uiteraard blijft het motto: warmte die we niet verbruiken, hoeven we ook niet op te wekken, dus we blijven doorgaan met de gemeente brede inzet op het isoleren van de woningen en het besparen van energie.

Uitvoering duurzaamheidsprogramma Mobiliteit

Dekkende openbare oplaadinfrastructuur

De gemeente participeert in de concessie van de provincie Noord-Brabant waarmee deze periode (2021 – 2024) proactief laadpalen geplaatst worden. Door onze deelname aan dit project ontstaat de komende periode een dekkend netwerk van laadpalen waarmee de groei van het duurzame, elektrisch rijden kunnen faciliteren. Momenteel zijn er 32 openbare laadpalen binnen de gemeente geplaatst en operationeel. Doel is om in 2023 verder uit te breiden zodat eind 2024 in totaal 150 openbare laadpunten binnen de gemeente operationeel zijn.

Bereikbaarheid met OV en fietsen verbeteren

Met betrekking tot het OV is de provincie de concessieverlener en in de basis de verantwoordelijke partij. Samen met de provincie en de concessienemer wordt jaarlijks naar de lijnvoering en het dienstregeling gekeken en eventueel gefinetuned om het OV gebruik te bevorderen. In de eerstvolgende concessie wordt ook ingezet op zero-emissie bussen. In het nieuwe Mobiliteitsplan wordt verder aandacht gegeven aan het verbeteren van ons fietsnetwerk om daarmee een aantrekkelijker alternatief voor de auto te realiseren.

Uitvoering duurzaamheidsprogramma / Klimaat

Klimaatadaptatie

In het kader van de DPRA (Deltaplan ruimtelijke Adaptatie) stelden we in 2018 een klimaatstresstest op. Uit deze test kwamen kaarten die kwetsbare gebieden voor overstroming, wateroverlast, droogte en hittestress binnen de gemeente weergeven. Naar aanleiding daarvan stellen we samen met de gemeente Drimmelen een adaptatiestrategie op in de vorm van een uitvoeringsagenda voor een klimaat bestendige gemeente. Aan deze volgens nationale wetgeving verplichte uitvoeringsagenda zijn subsidies gekoppeld vanuit rijksoverheid en provincie Noord-Brabant. Het resterende bedrag voor de maatregelen dient bijgedragen te worden door de gemeente. Deze maatregelen zullen waarschijnlijk ook besparingen met zich meebrengen voor wegen en riolering. Wanneer de raad instemt met de uitvoeringsagenda zal deze worden opgenomen in het integrale inrichtingsplan voor de openbare ruimte in Programma Openbare Ruimte.

Uitvoering duurzaamheidsprogramma / Circulaire economie

Duurzame ontwikkeling Dombosch

Dombosch heeft de doelstelling om uit te groeien tot een duurzaam bedrijventerrein en geeft invulling aan de energietransitie-opgave door te besparen op de energievraag. De huidige energie-infrastructuur te transformeren en energie op te slaan met het oog op vraag en aanbod. Daarnaast speelt Dombosch in op een circulaire economie. Wij gaan samen met ondernemers invulling geven aan deze duurzame ontwikkeling.

Duurzame Energie bedrijfsleven

Wij pakken samen met ondernemers en onderwijsinstellingen projecten op voor verduurzaming van bedrijven. Er worden informatiesessies over bijvoorbeeld een collectieve aanpak en kennisdeling georganiseerd. Ook willen we in gesprek gaan met de grotere bedrijven over hun voorgenomen CO₂-reductiemaatregelen.

Personele impact

Alle extra taken die richting de gemeente zijn gekomen, bovenop het al bestaande duurzaamheidsprogramma, zorgen voor een grote druk op het personeel. In het duurzaamheidsprogramma wordt uitgegaan van een personele begroting van 3,6 fte voor de uitvoering van alle taken in 2022. Inmiddels is daar door verschillende besluiten structureel 1,6 fte van over. Voor het jaar 2022 is het team incidenteel versterkt met één extra medewerker. Deze versterking is hard nodig gebleken om alle taken uit te kunnen voeren.

Onderzoeksbureau Andersson Elffers Felix (AEF) deed in opdracht van de Raad voor het Openbaar Bestuur onderzoek naar de uitvoeringskosten van het klimaatakkoord voor gemeenten. Daaruit bleek dat voor de periode 2022-2030 voor kleine gemeente 8 tot 9 extra fte nodig zijn om aan alle taken te kunnen voldoen. Zij adviseren hiervoor een ingroeimodel voor het personeel, waarbij ieder jaar meer capaciteit wordt begroot. De Rijksoverheid heeft de conclusies van dit onderzoek grotendeels overgenomen en voor 2022 reeds €190.271,- vrijgemaakt voor de uitvoering van het klimaatakkoord in Geertruidenberg en het aantrekken van personeel.

Voor 2023 en verder is ook reeds geld gereserveerd voor ditzelfde doel. Eind 2022 volgen de exacte hoogtes van de bedragen die wij gaan ontvangen. Het voorstel is om de genoemde bijdrage van het rijk te reserveren voor het bestemde doel: het uitvoeren van het klimaatakkoord en het aantrekken van personeel. Voor 2023 gaat het dan concreet om de tijdelijke 1 fte uit 2022, structureel te maken. Zodra meer duidelijk is over de bijdragen in 2023 en de jaren daarna, zal het ingroeimodel verder worden uitgewerkt.

Controle en handhaving

Wij gaan van start met de uitvoering van het (het in begin van 2023 vast te stellen) nieuwe beleid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Wij gaan onze beschikbare capaciteit inzetten op de vastgestelde prioriteiten die zijn gebaseerd op een probleem- en risicoanalyse van de gemeente. De samenleving is verdergaand gejuridiseerd. Wij zullen de komende jaren daarom vaker een beroep moeten doen op gespecialiseerde (juridische) deskundigheid. Daarom wordt voor inhuur externe deskundigheid een extra budget gevraagd van € 15.000.

Middelen klimaatakkoord

Vanuit de Rijksoverheid ontvangt de gemeente middelen voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Tot op heden waren dit steeds incidentele middelen die moeten worden ingezet voor een specifiek doel. Denk daarbij aan de gelden specifiek voor de Transitievisie Warmte, de gelden voor de aanpak van energiearmoede in verband met de stijgende energieprijzen en middelen voor het aantrekken van personeel voor de uitvoering van het klimaatakkoord.

Transitievisie Warmte

Zoals onder Algemeen Milieu aangegeven, starten we in 2023 met het opstellen van de Wijk Uitvoeringsplannen. Van de eerder ontvangen middelen is een deel hiervan ingezet in 2022. De komende jaren zetten we de rest van de middelen in en monitoren we of deze voldoende zijn. Gezien de doorlooptijd tot en met 2050 verwachten we dat een deel van de aangekondigde structurele middelen voor de warmtetransitie moet worden ingezet. Zodra de hoogte van deze middelen voor onze gemeente bekend zijn, komen we hiervoor met een begrotingsvoorstel.

Aanpak Energiearmoede

Vanwege de sterk stijgende energieprijzen, ontving de gemeente in 2022 €392.232 voor de aanpak van structurele energiearmoede. Het doel van deze gelden is het direct en structureel verlagen van de energierekening bij inwoners met beperkte middelen. De gelden mogen enkel voor dit doel worden ingezet, met een doorlooptijd tot 31 december 2023. Een deel van de middelen zetten we in in 2022. De overige middelen worden in 2023 aangewend.

VTH taken

De invoeringsdatum van de Omgevingswet is door het Rijk uitgesteld naar (naar verwachting) 1 januari 2023. De invoering van de wet betekent een enorme verandering voor de taakuitvoering en werkwijze van de OMWB. Ondanks het feit dat de OMWB daarop goed voorbereid is, begint het feitelijke veranderingsproces pas na de inwerkingtredingsdatum in 2023 en daarna. Het huidige vergunning- en meldingenstelsel gaat uit van "inrichtingen"; de Omgevingswet gaat uit van milieubelastende activiteiten. Verder zal onder de Omgevingswet het weer mogelijk worden om leges te heffen voor een aantal milieu-gerelateerde toestemmingen. Gezien de noodzaak van een verdere professionalisering en de wens van de raad om een taakstelling van gemiddeld 5% te realiseren worden diverse werkwijzen aangepast en verdergaand gedigitaliseerd. Ook het slim benutten en inzetten van data wordt verder uitgerold.

Externe Veiligheid Inrichtingen

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wijzigt de manier waarop data met betrekking tot externe veiligheid ontsloten en beheerd moeten worden. De overgang van het huidige Register Risicosituaties gevaarlijke stoffen (RRGS) naar het Register Externe Veiligheidsrisico's (REV) vergt in de eerste jaren extra aandacht. Deze taak wordt door de omgevingsdiensten uitgevoerd.

Bodemgerelateerde zaken

Zowel als eigenaar van gronden als bevoegd gezag kan het noodzakelijk zijn een bodemonderzoek te laten uitvoeren, bijvoorbeeld bij calamiteiten of als bewijsmiddel voor handhaving. Dergelijke situaties zijn nagenoeg altijd onvoorzien en urgent.

2.20 Mutaties reserves

Wat willen we bereiken?

Mutaties en reserves programma 2

De reserves hebben verschillende functies. Waaronder een bufferfunctie voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico's (weerstandscapaciteit). Een bestedingsfunctie voor het reserveren van middelen voor specifiek doel of activiteit. Een egalisatiefunctie voor het egaliseren van tarieven over meerdere jaren. Ook kunnen jaarlijks terugkerende en (sterk) fluctuerende lasten met een reserve daarbij worden verrekend. Daarnaast kennen de reserves een financierings- en dekkingsfunctie zoals o.a. dekking van kapitaallasten van investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Reserve Klimaatmiddelen

Reservering van de rijks gelden voor uitvoering klimaatmaatregelen.

2.30 Wat mag het kosten?

P2 Tabel Baten en Lasten

Begroot totaal van lasten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P2	7.2	Riolering	1.764	1.882	1.881	1.880	1.871
P2	7.3	Afval	2.487	2.665	2.556	2.540	2.537
P2	7.4	Milieubeheer	1.542	1.083	1.067	1.043	1.054
TOTAAL			5.793	5.630	5.504	5.463	5.462

Begroot totaal van baten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P2	7.2	Riolering	2.310	2.421	2.421	2.421	2.421
P2	7.3	Afval	3.031	3.247	3.117	3.099	3.095
P2	7.4	Milieubeheer	210	5	5	5	5
TOTAAL			5.551	5.673	5.543	5.525	5.521

Begroot totaal van bestemming

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P2	0.10	Mutaties reserves lasten	30	0	0	0	0
P2	0.10	Mutaties reserves baten	57	55	35	0	0
TOTAAL			-27	-55	-35	0	0

Begroot resultaat

TOTAAL LASTEN	5.793	5.630	5.504	5.463	5.462
TOTAAL BATEN	5.551	5.673	5.543	5.525	5.521
TOTAAL RESERVES	-27	-55	-35	0	0
SALDO Programma 2	215	-98	-74	-62	-59

Bedragen afgerond op veelvoud van € 1.000

2.40 Investerings

Investerings

In programma 2 zijn voor de periode 2023-2026 de onderstaande investeringen voorzien:

	Investeringsbudget 2023	Investeringsbudget 2024	Investeringsbudget 2025	Investeringsbudget 2026
Opgave 2 Duurzaamheid				
Investeringen volgens VGRP:				
Investeringen conform VGRP+ 2017 t.b.v. 2023	1.041.813			
Vervanging mechanisch 2023	180.000			
groenperken/civiel	160.000			
Investeringen conform VGRP+ 2017 t.b.v. 2024		1.121.965		
Vervanging mechanisch 2024		41.200		
groenperken/civiel		100.000		
Investeringen stelpost 2025			1.000.000	
Vervanging mechanisch stelpost 2025			100.000	
groenperken/civiel			48.000	
groenperken/civiel			42.000	
Investeringen stelpost 2026				1.000.000
Vervanging mechanisch stelpost 2026				100.000
groenperken/civiel				42.000

2.50 Risico's

Risico's

Voor programma 2 zijn in de begroting 2023-2026 geen risico's voorzien.

2.60 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Jaar	Waarde (Jaarrekening 2021)	Begroot 2023	Eenheid	Bron
33.	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	2021	155	140	Kg/inwoners	CBS
34.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	2018	3,7	6,7	%	Rijkswaterstaat

